

Śladami żydowskimi po Kaszubach
Przewodnik

Jüdische Spuren in der Kaschubei
Ein Reisehandbuch

**DIE SPRACHE DER STEINE
LESEN**

**ODCZYTUJĄC
MOWĘ
KAMIENI**

Śladami żydowskimi po Kaszubach

Przewodnik

Jüdische Spuren in der Kaschubei

Ein Reisehandbuch

pod red. / hg. von
Miłosława Borzyszkowska-Szewczyk
Christian Pletzing

Gefördert durch / Dofinansowane przez

die Stiftung „Erinnerung, Verantwortung und Zukunft“ und die Robert Bosch Stiftung im Programm GESCHICHTSWERKSTATT EUROPA.

Fundację „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość” i Fundację im. Roberta Boscha w ramach programu GESCHICHTSWERKSTATT EUROPA.

Robert Bosch Stiftung

© 2010 Academia Baltica, Lübeck

© 2010 Instytut Kaszubski, Gdańsk

© 2010 Martin Meidenbauer Verlagsbuchhandlung, München

© 2010 Daunpol sp. z o.o. Wydawnictwo Kartograficzne, Warszawa (Karten / mapy)

Alle Rechte vorbehalten. Dieses Werk einschließlich aller seiner Teile ist urheberrechtlich geschützt. Jede Verwertung außerhalb der Grenzen des Urhebergesetzes ohne schriftliche Zustimmung des Verlages ist unzulässig und strafbar. Das gilt insbesondere für Nachdruck, auch auszugsweise, Reproduktion, Vervielfältigung, Übersetzung, Mikroverfilmung sowie Digitalisierung oder Einspeicherung und Verarbeitung auf Tonträgern und in elektronischen Systemen aller Art.

Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Wydawcy.

Recenzenci / Rezensenten

prof. dr hab. Mieczysław Wojciechowski

prof. dr hab. Grzegorz Berent

Dr. Peter Letkemann

Opracowanie graficzne i skład / Satz und Layout

Anna Maciejewska

Maciej Ostoja-Lniski

Foto / Fotos

Uczestnicy projektu oraz / Projektteilnehmer und
Kazimierz Rolbiecki

Zdjęcia na okładce / Umschlagbilder

Gerda Dudzik, Wojciech Gruszczyński,
Gabriele Lesser

Tłumaczenie wstępu na język niemiecki / Übersetzung der Einleitung in das Deutsche

Zofia Bartz

Korekta tekstu polskiego / Korrektur des polnischen Textes

Sławina Kwidzińska

Wydawcy / Herausgebende Institutionen

ACADEMIA BALTICA

23552 Lübeck, Hoguehus, Koberg 2

INSTYTUT KASZUBSKI w Gdańsku

80-837 Gdańsk, ul. Straganiarska 20-22

Druk i oprawa / Druck und Einband

Wydawnictwo BERNARDINUM Sp. z o.o.

83-130 Pelplin, ul. Biskupa Dominika 11

ISBN 978-3-89975-178-9

ISBN 978-9-78838-920-0

Spis treści | Inhalt

Przedmowa Vorwort	8
Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Christian Pletzing	
Wprowadzenie. Z dziejów Żydów na Kaszubach Einführung. Aus der Geschichte der Juden in der Kaschubei	16
Michał Szulc	

KASZUBY PÓŁNOCNE I ŚRODKOWE NORDOWÉ Ę WESTRZÉDNÉ KASZĚBĚ NÖRDLICHE UND MITTLERE KASCHUBEI

Puck Pùck Putzig	71
Magdalena Abraham-Diefenbach	
Wejherowo Wejrowò Neustadt	89
Eva Dangendorf, Andrzej Hoja, Stefan Zollhauser	
■ Lasy Piaśnickie Piòszniczi Lasë Piasnitzer Wald	104
Eva Dangendorf, Andrzej Hoja, Stefan Zollhauser	
■ Bolszewo Bòlszëwò Bohlschau	108
Yoav A. Sapir	
Kartuzy Kartùzë Karthaus	113
Rebekka Denz, Katarzyna Kończal, Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Christian Pletzing	
■ Chmielno i Pintusowie Chmielno und die Familie Pintus	134
Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Christian Pletzing	
Kościerzyna Kòscérzëna Berent	153
Rebekka Denz, Katarzyna Kończal	
■ Dziemiiany Dżemióńë Außenarbeitslager Bruß-Sophienwalde	172
Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Christian Pletzing	
■ Zdroje Zdroje Sdroien	180
Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Christian Pletzing	

POŁUDNIE KASZUB | PÒŁNIOWÉ KASZĚBĚ SÜDLICHE KASCHUBEI

Chojnice Chòjnice Konitz	187
Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Christian Pletzing	
Brusy i okolice Brusë ë òkalè Bruß und Umgebung	207
Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Christian Pletzing	
Czersk Czérsk Czersk	215
Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Christian Pletzing	
Czluchów Czlëchòwò Schlochau	223
Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Christian Pletzing	

TRÓJMIASTO | GDINIÒ, GDUŃSK Ę SOPÒTĚ GDINGEN, DANZIG UND ZOPPOT

Gdynia Gdiniò Gdingen	235
Roland Borchers	
Gdańsk Gduńsk Danzig	252
Eva Dangendorf, Andrzej Hoja, Stefan Zollhauser	
Sopot Sopòtë Zoppot	307
Rebekka Denz, Katarzyna Kończal	

KASZUBY ZACHODNIE | ZOCHÒDNÉ KASZĚBĚ DIE WESTLICHE KASCHUBEI

Słupsk Słëpsk Stolp	329
Magdalena Abraham-Diefenbach, Jenny Gebel, Michał Szulc	
Lębork Lãbòrg Lauenburg	355
Magdalena Abraham-Diefenbach, Jenny Gebel, Michał Szulc	
Bytów Bëtowò Bütow	371
Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Christian Pletzing	
Stutthof	386
Hanna Jurczyk, Anne Kuka, Agnieszka Kilikowska	
Podziękowania Danksagung	403
Słowniczek Glossar	406
Rebekka Denz, Michał Szulc	
Literatura Literatur	424
Informacja o autorach Zu den Autorinnen und Autoren	436
Wykaz ilustracji Abbildungsnachweis	4xx

